

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Tractatvs I. De essentia veritatis compositæ, siue propositionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

ego velut inutiles, & implicatas omitto: ac duo tantum animaduerto. Primum, quoties adiectiuum se solo prædicatur de subiecto complexo, ac duos habente terminos parciales; alterum substantiuum, alterum adiectiuum, siue priori adiacentem (haud enim sermo de adiectiuo grammaticaliter tali) vt Petrus Philosophus est magnus, tum inquam prædicatum appellare supra subiectum, quoad eius substantiuum, non quoad adiectiuum, siue vt alij loquuntur, supra eius materiale, non formale: quamobrem in ea propositione nuper proposita, magnitudo appellat supra Petrum secundum se aut eius res gestas, secus verò supra eum, quatenus est philosophus, vel, quod in idem recidit, supra eius philosophiam. Quoniam autem dubium esse potest, num in præfata propositione philosophus se teneat ex parte subiecti, vel potius ex parte prædicati: vtrumlibet enim, tum in ea, tum in alia quauis id genus seruata proportionem accidere potest, & solet: idcirco vtrum præ alio accidat, ex circumstantiis loquentis serio, aut per ironiam, aliisque plurimis conici potest, necnon ex cuiusque idiomatis peculiari genio. Secundum quod animaduerto est, quoties adiectiuum non se solo prædicatur, sed in consortio substantiui alicuius, illud non supra subiectum, sed supra complexum prædicatum, siue substantiuum, cui adheret, appellare: quapropter in hac propositione Petrus est magnus Philosophus, magnitudo non supra Petrum, sed supra philosophum appellat. Parum autem interest, an adiectiuum antecedit substantiuum, cum quo vna prædicatur, vel potius illud subsequatur, vt hæc regula sit vera: eadem enim erit appellatio, siue dicas Petrus est magnus Philosophus, siue, Petrus est

philosophus magnus; quare iure merito sibilò, & risu nunc excipi solent præsci quidam dialectici, hic nugantes more suo, & discrimen agnoscetes, tum inter proximè positas propositiones; quasi in priori magnitudo appellet supra philosophum, in posteriori verò supra Petrum: tum etiam inter has, Papam vidi; vidi Papam: cognosco venientem, venientem cognosco, & alias similes.

Atque hætenus de proprietatibus termini: quarum cognitio quam sit utilis, quam necessaria ad assecutionem veri, & eius à falso discretionem, ipso disputandi vsu cuius luculenter constabit: quocirca in eis explicandis, non piget operam huculque posuisse, præsertim cum breuissimè perstrinxerim omnes, dempta suppositione: hanc autem, cuius varietas, & præ cæteris utilitas plus temporis exegit, haud tamen prolixè, haud longius, quam moris sit authoribus aliis non paucis, iisque probatissimis. Non excuso, nec debeo veteres quoddam Summulistas, eorumque rationem exponendarum proprietatum termini. Ineptiunt enim, & nugantur sine termino: omnia apud ipsos Sophismatis, omnia difficultatibus, & salebris plena. Vbi autem ex doctrina sua regulas eruunt ad veri assecutionem, id est totius dialecticæ finem, quod necesse est iidem sunt, & vel aliud agens ipsos facile possit agnoscere: tam enim prolixi sunt, tam lubrici & implicati, vt veritati non lucem, quam promittunt, sed potius noctem tenebrasque offundere velle videantur, ac studiosis summam illius assequendæ desperationem: quapropter eorum ego cauillos, & ineptias, haud aliter ac breuia syrtesque conatus sum euitare.

LIBER QVARTVS

DE VERITATE COMPOSITA,

Siue de propositione.

TRACTATVS I.

De essentia veritatis compositæ,
siue propositionis.

CAPVT I.

Quonammodo definienda sit propositio.

Non pauci cum patre Hurtado disput. 4. summul. sect. 1. eam definiunt: actum intellectus iudicatum vnus de alio. Verum hæc definitio eo mihi nomine displicet, quod definitum per ipsum definitum, & ignotum per æque ignotum manifestet: nam propositio, & iudicium synonyma sunt, sicut ensis, & gladius. Alij eam impugnant, quoniam hæc propositio

exterior; possibile est idem simul esse & non esse, est verè, ac propriè propositio; & tamen iudicium non est, cum impossibile sit, iudicium, quo idem affirmetur esse, & simul non esse. Caterum antecedens falsum est fortassis; siquidem propositionem externam impropriè tantum esse propositionem; valdè probabile est, vt infra lib. 6. constabit. Deinde ea propositio externa sit verè, ac propriè propositio; sanè eo ipso erit iudicium externum, non minori proprietate, & veritate. Ad probationem contrariam respondeo; impossibile quidem est, iudicium internum aliquid simul esse & non esse affirmans, impossibile inquam, si non diuinitus, at certè naturaliter; secus verò externum, quod internum illud impossibile suapte natura, & institutione præsentet. Quemadmodum etiam duæ propositiones contradictoriæ internæ formaliter, & explicite tales simul repugnant, secus verò externæ, vt cum quis duas propositiones contradictorias simul profert, alteram scripto, alteram voce.

Secundò etiam reiici potest ea sententia ex doctrina Caietani 2. 2. q. 45. art. 1. ad 2. quoniam, quoties

quoties quis assentit alicui rei, toties circa eam format intus propositionem quandam, ut videtur certo certius; at non semper iudicium: hoc ergo à propositione distinguitur, & è conuerso; adeoque perperam definitur altera per alterum. Minor est Caietani loco nuper citato distinguentis assensum à iudicio; ait enim ibi assensum esse, *solam determinationem ad alteram partem contradictionis*, iudicium verò esse *determinationem rei, ut est in esse, vel esse debet*. Cuius differentie ac doctrinæ ponit exemplum in Conceptione Deiparæ: Etenim qui ignorat, quæ pars contradictionis in ea materia sit vera, iudicium cohibet, & tamen alterutram partem credit, & ad eam se se determinat, eique assentit. Cæterum P. Suarez tom. 1. de gratia lib. 2. cap. 18. iure merito docet, differentiam illam Caietani inter iudicium, & assensum esse euidenter falsam, stante vocum vsu, & reliquis omnibus Philosophis ac Theologis contrariam. Atque in primis ex ea sequitur, dari præter tres operationes intellectus, apprehensionem videlicet, iudicium, & discursum, aliam quartam, nempe assensum, quod plerisque scholasticis repugnat, Sequela probatur, nam assensus ille non est apprehensio sola, ut constat, hæc enim ad neutram contradictionis partem intellectum determinat, nec etiam diuersus; quoniam hic complectitur tres actus, vnum vero solum assensus; tum etiam, quia discursus in mediatum iudicium, nempe conclusionem terminatur, assensus vero nulla sui parte est iudicium, nec semper est mediata cognitio: restat ergo, ut sit quarta operatio intellectus; vnde etiam sit quintam, sextam, septimam, & sic ulterius infinitas, præter apprehensionem, iudicium, & discursum, à Caietano conungi posse. Secundò impugnatur eius doctrina, quoniam hæretici communiter dicuntur ab omnibus falsò iudicare de rebus fidei nostræ, & tamen eas secus, quam sunt in se credunt fide humana, & moti autoritate extrinseca præceptorum suorum; quamuis ergo in materia Conceptionis Deiparæ se determinet quis ad alteram contradictionis partem, credendo tantum, ac motus sola autoritate extrinseca, vel plerorumque fidelium; vel quorundam Doctorum, at de re tota propterea est in se, seu ut aiunt, per medium intrinsecum, nihil dirimat, nihilominus, ut assensum quemdam præstare, sic etiam iudicium aliquod ferre censendus est. Tertio improbat eam doctrina, quoniam in omnibus est in explorato, iudicium intellectus aliud esse euidentis, aliud ineuidentis, aliud certum, aliud incertum, nec non aliud per medium intrinsecum, & aliud per solum extrinsecum; quamuis ergo quis se determinet in præfata materia ad alteram contradictionis partem, non euidentia scientiæ propria, nec certitudine fidei diuinæ, nec per medium aliquod intrinsecum ex ipsius naturæ mysterij sumptum, atque catenus censetur ignorans, an beata Virgo fuerit concepta in peccato, nec ne? cæterum ubi se determinet ad alteram contradictionis partem, ei assentiendo, tamen ineuidenter, nec nisi certitudine fidei humanæ, ac per medium aliquod extrinsecum, puta auctoritatem hominum; at hoc non obstante alteram contradictionis partem iudicabit. Quocirca minor superioris argumenti distinguens assensum à iudicio est manifeste falsa. Deinde ea si vera sit, maior argumenti assensum à propositione nusquam distinguens, vera nequit esse: ut enim est à iudicio distinctus iuxta Caietanum, quidni etiam à propositione?

Tertio alij propositionem definiunt, affirmatio-

nem vnius de alio: probant definitionem primò ex Aristotele 1. prior. cap. 1. ubi propositionem ita definit. Secundo quoniam omnis propositio est affirmatiua vnius de alio; at si qua ratione non valeret ea definitio; præsertim, quia omni propositioni non conueniret, videlicet ei, quæ est negatiua huic ergo cum conueniat iuxta maiorem propositionem propositam, erit proculdubio legitima, & bona: eius autem maioris probatio est in expedito; siquidem hæc propositio, *non existit lux*, intus & in mente est hæc, *existit carentia lucis*; hæc autem posterior est affirmatiua verè, & proprie: ergo & illa prior, tamen si negatiua vocetur, non certè, quod ex parte modi repræsentandi sit negatiua, sed, quod talis sit ex parte obiecti, & negationem, seu carentiam affirmet, ac velut obiectum respiciat. Alia etiam eiusdem maioris afferri solet probatio, quæ sic habet, *nullus homo non est animal*, exterius, & voce tenuis negatiua est, quæ maximè, quando non vna, sed duplici etiam negatione constat, & tamen interius, & in intellectu iuxta omnes est affirmatiua, & æquipollet huic, *omnis homo est animal*. Tertia eiusdem maioris probatio est huiusmodi; ista propositio, *nullus homo est animal*, exterius tam est negatiua, quam hæc, *nullus homo est animal*, imo magis, cum non huius more vnam tantum, sed duas negationes importet, & tamen interius est affirmatiua, & ab illa nuper posita, *nullus homo non est animal*, eiusque exponente, nimirum, *homo est animal*, parum, aut nihil diuersa.

Enimverò omnem propositionem non esse strictè, & verè affirmationem vnius de alio, constat in primis, & perquam luculenter ex ipsa diuisione propositionis, tum in affirmatiuam, tum in negatiuam: quæ, nisi apud principes dialecticos essent plane diuersæ, quorsum ita diuiderent propositionem, in membra inuicem indistincta, eo sane vitij genere, quo in arte diuidendi nullum potest esse maius, & non potius affirmationem ipsam cum propositione recurrentem, in eam, quæ posituum aliquod, & eam, quæ carentiam quandam affirmat? Rursus secundo: esse & non esse physicè, & re ipsa tenus sunt omnino diuersa, & quamuis ens aliquod posituum excludat aliud, & faciat illud non esse, nihilominus non dicitur formaliter carentia, aut non esse alterius, sed ad summum talis carentiæ principium, & causam, similiter ergo esse, & non esse intentionaliter, & in mente, siue affirmando, & negando erunt prorsus diuersa, ac proinde perperam omnis negatio affirmatio quadam esse dicitur. Denique tertio: non omne odium est amor; quamuis enim odisse aliquem dicatur esse velle malum alicui, hoc tamen accipiendum est, non in sensu formali, sed in sensu causali; propterea, quod odium alicuius personæ, eiusque displicentia, & fuga ab omni amore, & prosecutionis affectu formaliter distincta, sit tamen causa eius affectus, quo quis amet, & velit ei malum, tantum cum bono suo coniunctum, imò velut bonum suum prius apprehensum. Quod arbitror, vel ipsa experientia testatissimum, & vel ex eo etiam euidenter constare, quod tristitia non sit vllatenus prosecutio, aut delectatio: de quo enim non certè de absentia boni, & præsentia mali, hæc namque minime delectant: non contrà de præsentia boni, & absentia mali, bonum siquidem, ut præsens, & malum ut absens non cognoscuntur ab eo, qui tristatur. Ut igitur non omnis fuga est alterius cuiusdam amor, sane non tamen negationem oportet esse alterius affirmationem. Atque quod statutum à me est

est de distinctione odij, seu fugæ à quouis affectu amoris, ac prosecutionis, id tuentur. Thom. 1. 2. q. 29. art. 1. & 2. Almain. in 3. dist. 15. qu. 1. Valent. tom. 2. disp. 3. q. 3. puct. 1. Vasquez 1. 2. & disp. 23. cap. 2. num. 6. Azor tom. 1. lib. 3. cap. 4. qu. 8. Rainaudus in disciplin. moral. dist. 3. q. 2. art. 2. n. 176. Lugo de pœnit. disput. 1. sect. 2. num. 10. Arriaga disput. 7. de anim. sect. 1. & plerique Theologi, ac Philosophi. Non me latet tamen, quosdam contrarium sentire, & fugam, ac nolitionem omnem cum amore, ac volitione obiecti oppositi confundere. Ita Angest. lib. 1. de virtutibus cap. 3. docum. 1. Holcot apud Almainum, & Rainaudum supra. Id ipsum de omni fuga (tristitia duntaxat excepta) docent Salas tom. 1. in 1. 2. tract. 9. disp. 3. sect. 2. & Suarez in 1. 2. disput. 1. de passion. sect. 7. num. 2. Nihil tamen adferunt, quod momenti alicuius difficultatem ingerat.

Ad auctoritatem Aristotelis ab aduersariis obiectam respondeo, ei sermonem fuisse de affirmatione latè, & improprie sumpta, eaque ratione omnem propositionem etiam negatiuam quodammodo dici posse affirmatiuam: nam in hac propositione v. g. *Petrus non est lapis*, vt proprie negatur de Petro esse lapidem, sic improprie affirmatur de eo non esse lapidem. Quamuis autem hac metaphora vsus sit Aristoteles ad describendam, & explicandam quoquo modo propositionem in communi, non ob id ea vertenda est in proprietatem, & rigorem, aut instar iustæ, & quidditatiuæ definitionis habenda, contra, quam ipse Aristoteles voluit, vt constat ex his eius verbis ad finem illius cap. *Quid igitur sit propositio, & quonam differat ratiocinandi, & demonstrandi, differendique propositio, diligentius quidem, exactiusque posterius explicabitur: nunc vero pro vsu presenti satis est à nobis determinatum.* Adjice Aristotelem potius eo cap. expresse declarare, & quodammodo definire propositionem, non per affirmationem præcisè, sed per affirmationem, vel negationem: quamuis autem inibi dicat; à differendi autem propositione demonstratiua propositio differt, nam hæc quidem demonstratiua partis alterius est acceptio contradictionis: qui namque demonstrat, non interrogat, sed sumit, (veluti scientia est virtus intellectualis) differendi vero propositio interrogatio est contradictionis (veluti est ne scientia virtus intellectualis). At aliud est propositionem demonstratiuam esse acceptionem alterius partis contradictionis, eaque sumere, aliud eam esse suapte natura præcisè affirmatiuam, cum possit altera contradictionis pars sumi & accipi negando: quod si animaduertissent aduersarij definitionem minimè Aristotelicam Aristoteli neutiquam affinxissent. Sed eius esto si lubet, & quod aiunt, per me sint omnia protinus alba: infra certè constabit cap. sequenti inter nostram sententiam proponendam, aliam interpretationem præter superiorem eamque satis verisimilem eum suscipere. Quo circa non est, cur aduersarij eius se patrocini tueantur.

Ad rationem contrariam respondeo, negata maiori: ad primam eius probationem dicendum est, hæc propositionem, *non existit lux*, non esse in mente formaliter istam, *existit carentia lucis*, tamen quodammodo æquiualeant, & in veritate ac falsitate recurrant, vt, vel ex eo constat, quod vocula, *existit*, in altera solam existentiam improprie significet, ac de carentia affirmet; in altera verò existentiam propriam, eamque luci non conuenire adstruat: quamobrem cum ex hoc titulo, & aliis multis ambæ interius sint formaliter diuersæ, po-

terit altera esse negatiua tantum, & non affirmatiua more alterius. Ad secundam probationem dicendum est, illam propositionem, *nullus homo est animal* esse simpliciter, & proprie negatiuam, non, quod duplici negatione constet; inde enim potius fieret, eam esse reuera affirmatiuam, negatio siquidem negationis est verè, ac reipsa affirmatio, si carentia carentiæ v. g. tenebrarum est positio, & existentia lucis; sed potius quod vna tantum negatione supra copulam appellante gaudeat: at id nulla ratione verum est, eam esse in mente formaliter affirmatiuam: aliud enim est, eam æquiuale-re huic affirmatiuæ, *omnis homo est animal*, aliud esse hanc formaliter: quemadmodum hæc propositiones, *nullus homo est lapis*, *nullus lapis est homo*, quodammodo æquiualent, & alterutra alterius veritatem continet, & arguit: at quis dicat, eas formaliter non differre? Ad tertiam probationem dicendum est, eam propositionem, *nullus homo est non animal*, nec exterius, nec interius esse formaliter negatiuam, cum nulla constet negatione supra copulam appellante, vt vt æquiualeat quodammodo huic negatiuæ, *nullus homo non est animal*: parum autem interest, quod duplici gaudeat negatione supra subiectum, & prædicatum appellante; aliàs hæc propositio, *tenebra sunt carentia lucis*, esset negatiua, contrà, quam omnes sentiunt. Proinde quamuis hæc propositio, *nullus homo est non animal*, non obstante negatione multiplici, sit formaliter affirmatiua, haud quaquam sequitur, omnes alias propositiones negatiuas formaliter affirmare: nam, vt visum est, ceteræ vi vnus negationis copulam afficientis euadunt propria ratione negatiuæ: quæ vero obijcitur, ne, merito duarum negationum extrema copulæ afficientium, dici potest, aut solet proprie negatiua.

CAPVT II.

Alia insuper sententia consultata.

Tertio alij propositionem definiunt, cum Petro Hispano lib. 1. cap. 6. orationem veram, aut falsam. Cæterum hæc definitio non est propria, & quidditatiua, sed solum descriptiua, quippe quæ rem per proprietates explicat, vt infra tract. 3. constabit, adeoque ea perinde est, ac, si homo definiatur animal risibile. Ad hoc, ea, esto descriptio non sit, saltem in diuisionem transit, siquidem propositionem per species inferiores, nimirum veram, & falsam, in quas propositio, vt sic, diuiditur, explicat; tantidem ergo ea est, ac, si definiatur animal, viuens, rationale, vel irrationale. Non me præterit, Aristotelem 1. periherm. c. 4. ea diuisione propositionem explicuisse: at quod non ita eam definire voluerit, sed potius pingui Minerua quandam eius notitiam tradere, exploratum habeo. Quarto alij cum Fonseca instit. lib. 3. & Conimb. tom. 2. log. q. 3. art. 2. atque Auerfa tract. 3. instit. cap. 1. propositionem definiunt affirmationem, aut negotiationem vnus de alio. Verum hæc definitio potius est diuisio, quam definitio, & hoc vitium cum priore nuper posita commune habet. Quinto alij propositionem definiunt, eam quæ componit, aut diuidit. Cæterum cum componere, & diuidere sit iuxta eos affirmare, aut negare vnum de alio, hæc definitio recidit in proximè positam, & improbatam. Sexto alij propositionem definiunt, enunciationem vnus de alio. At hæc definitio mera synonimia

nonimiam est, quemadmodum si definiatur ens per gladium, aut e conuerso ut notatum est in prima propositionis definitione initio capitis præcedentis posita: æquid enim est propositionem, iudiciumve de re aliqua ferre, quam aliquid de ea enunciare, aut quid habet nouæ claritatis hic conceptus præ illo? Quod, si enunciatio paulo strictius sumatur, ut perinde sit, atque affirmatio, iam definitio hæc nullo, aut certe paruo momento differt ab ea, quæ tertio loco relata est, atque reiecta.

Septimò non pauci Thomistæ cum Ferrariensi 1. cont. gent. c. 59. docent eo tenus propositionem considerare à simplici apprehensione, quod sit actus reflexus conceptionem simplicem, ac directam rei conceptæ comparans, eamque tali rei conformem, aut difformem esse iudicans. Sed in primis malè propositio per iudicium definitur: ut cap. superiori visum. Deinde multi, qui non reflectunt suprà suos actus simplices, eosque pro simplicitate, ac rusticitate sua ignorant, iudicant tamen, & propositiones conficiunt. Tertio, sicut intellectus comparat actum simplicem directum cum suo obiecto, cur vnum obiectum cum alio comparare, eaque immediatè, & sine vlla reflexione componere, aut diuidere, seu affirmare, & negare nequeat, sicut ad propositionem oportet? Quarto denique, quemadmodum intellectus per apprehensionem præuiam, & directam concipit, Petrum v. g. tanquam hominem, quin hoc per eam diiudicet, cur etiam intellectus non possit apprehendere reflexe talem apprehensionem directam, & præuiam, velut conformem, aut difformem obiecto suo, quin de ea confirmitate, aut difformitate, aut vtriusvis termino iudicium ferat, aut quidpiam affirmet, negetve? comparatio ergo reflexa actus cum obiecto, aut, quod iuxta est, reflexio comparatiua qualiscunque, haud est iudicium, seu propositio, ac proinde hæc per illam non est definienda. Quamuis autem eam Ferraræ, aliorumque quorundam sententiam videatur tradere B. Thomas 1. parte q. 16. art. 2. at eum ibi optime explicat Caietanus, non quasi velit iudicium, seu propositionem suapte natura comparare conceptionem simplicem præuiam cum suo obiecto, & vtriusque conformitatem, aut difformitatem enunciare in actu signato, sed tantum in actu exercito: hæc enim propositio, *Petrus est homo* v. g. cum nihil aliud signate, & formaliter compararet, nisi Petrum cum homine, ut constat ex ipsa vocum significatione, & vñ, atque experientia manifesta (præter quod argumentum non erat opus aliud aduersus Ferraram, & sequaces) eo ipso comparat exercitè, & virtualiter conceptionem præuiam, & simplicem Petri hominis, seu velut hominis, cum hoc obiecto suo, & vtriusque conformitatem, videlicet Petrum esse hominem, sicut apprehenditur, & eius apprehensionem illum representare, sicuti est in se, quodammodo diiudicat.

Octauò alij propositionem definiunt, eam, quæ extrema apprehensa, per verbum, *est*, aut *non est*, immediatè comparat: in qua definitione, cautè quidem additur vocula, *immediatè*, cum hi actus Petrus est doctus, Paulus est indoctus, Petrum cum Paulo comparent; quia tamen non per verbum, *est*, quod vtrumque immediatè inter iaceat, idcirco tales actus propositio non sunt, sed potius propositiones. Mala etiam definitio: quippe, quæ propositioni internæ non conuenit: ea enim verbo substantiuo *est*, ac *non est*, omnique alio caret. Quod si nomine verbi conceptum huic voci *est*, aut *non*

est respondentem aduersarij subaudiunt, adhuc non placent, quia definiunt propositionem internam in ordine ad externam, & eius partes, cum potius propositio externa definiri debeat per respectum ad internam, quæ sola propriè, aut certè magis propriè est propositio; ad modum, quo homo pictus in ordine ad verum, non è conuerso, definitur. Confirmatur, definitio tradita per proprietates definitio non est, sed descriptio; idem ergo de definitione tradita per signum, cuiusmodi est verbum *est*, aut respectu illius, censendum. Nonò alij docent, propositionem suapte natura esse eam, quæ efficax odium aut amorem obiecti potest excitare. Verum immeritò: tum, quia, si daretur in rebus creatura cognoscitiua non volitiua, pro eo, ac aliqui putant esse possibile ea iudicaret, ac propositiones formaret: at eius cognitio nullius esset amoris, nullius principium odij, ne dum efficax: tum etiam, quia apprehensio simplex, quamuis sit infra perfectionem iudicij, seu propositionis, nihilominus potest affectum efficacem amoris, & odij in nobis accendere, ut P. Vazquez, & alij citandi loco sentiunt; potest, inquam, primò, quia apprehensio belluina actus efficaces causat, ergo à fertiori nostra; secundo, quoniam iudicium, seu propositio volitionem simplicem, & inefficacem infert, facitque, experientia teste, ac doctorum suffragante consensu; quidni ergo è contrario simplex apprehensio volitionem efficacem, atque perfectam? En quatenus propositio in communi haud ita sit definitu facilis?

C A P V T III.

Nostra sententia proponitur.

Propositionem ipse ita definitio: est actus intellectus impossibilitatis in eodem intellectu, seu oppositionis physica cum alio circa idem obiectum ex diuerso tendendi modo capax. Hæc definitio in primis conuenit omni propositioni, cum nulla sit, quæ cum alia opponi circa idem obiectum, & in eodem intellectu impossibilis esse nequeat: nam si dicas, Petrus est homo v. g. fieri non potest, ut simul asseras, Petrus non est homo, aut è conuerso: par autem est ratio quarumvis aliarum propositionum. Rursum ea definitio à diuisione differt, quippe quæ abstrahit ab omni propositionis specie: haud enim in eo, quod aliqua propositio sit impossibilis cum alia, & oppositionis capax, exprimitur, an sit affirmatiua, vel negatiua, vera, vel falsa? Præterea eiusmodi definitio in argumentationem non conuenit, eo, quod collectio actuum non actus sit: nec in apprehensionem simplicem, & minimè iudicatiuam, utpote quæ cum alia apprehensione, aut iudicio in eodem intellectu circa idem obiectum impossibilis non est: optimè namque fieri potest, & solet ex natura rei, ut apprehendas aliquid ita esse, & simul apprehendas, aut etiam iudices, illud non esse, atque, vel diuersis apprehensionibus sollicitis, vel earum cum iudicio quoque luctam patiaris. Declaratur quodam simili; quemadmodum se habet affectus intrinsecè, & ex se efficax respectu inefficacis, & imperfecti, ita iudicium, seu propositio in contemplatione simplicis apprehensionis, & quod est ille in voluntate, hoc est propositio in intellectu: at affectus intrinsecè, & suapte natura efficax à P. Ripalda t. 1. de ente supernat. lib. 1. disp. 14. sect. 3. & aliis communiter definiri solet, qui est impossibilis cum affectu contrario eiusdem obiecti,

eti; pari ergo modo actus intrinsecè, & ex se indicatius, & apprehensione perfectior, definiri poterit ac postulat per impossibilitatem cum alio intellectus actu contrario circa idem obiectum. Declaratur etiam, & confirmatur ulterius; quia hac ratione optime explicari, ac defendi potest in rigorofo, & proprio sensu, quod Aristoteles 1. prior. c. 1. putatur à quibusdam asserere, essentiam propositionis ut sic in eo sitam esse, quod illa sit affirmatio unius de alio: nam hoc vero verius, dummodo sumatur affirmatio, non proptèr condistincta à negatione, sed proptèr est actus, quo quis firmiter adheret obiecto, siue id negando, siue adstruendo, ita, ut non possit simul obiecto contrario assentiri. Sic autem explicatam Aristotelis definitionem quis non videt convenire posse, tum propositioni affirmatiuæ, tum etiam negatiuæ.

Quo clarior, & explicatior sit superior propositionis definitio à nobis tradita, obijciens aduersus eam primo, propositioni externæ non convenire; quippe quæ non est actus intellectus; nequit autem ea definitio non esse mala, quæ non congruit omni definito. Respondeo, propositionem externam fortasse non esse propriæ, & verè propositionem ut lib. 6. constabit; quare non magis debuit ea definitione comprehendi, quam homo pictus definitione veri. Respondeo secundo; propositio externa verè, & propriè propositio si sit, ut loco nuper citato ostendam etiam esse non improbabile, definitionem nostram ei convenire posse, si, ut est in facili, refingatur, & loco eius particulæ, *actus intellectus*, substituatur oratio, proptèr abstrahit ab interna, & externa, hunc in modum: propositio est oratio impossibilis, siue oppositionis physica cum alio, &c. At enim dices, orationem externam affirmantem, Petrum v. g. currere, neutiquam esse impossibilem cum ea, quæ exterius statuit, Petrum non currere, aliave id genus, quando altera potest scripto, altera simul voce proferri. Sed in promptu est responsio, ambas nimirum materialiter sumptas componi, ac simul esse posse, secus vero formaliter sumptas, & proptèr vere significant, ac respiciunt propositiones internas, & mentales: id enim esset has, etiam si circa opposita obiecta, neutiquam tamen oppositas in eodem intellectu, aut impossibiles esse.

Obijciens secundo, apprehensionem euidentem alicuius rei suapte natura, & representandi modo esse impossibilem cum iudicio rem euidenter propositam negante, eique dissentiente; & tamen ea non est iudicium, seu propositio, qua de loquimur; hæc ergo perperam est à nobis per eiusmodi impossibilitatem definita. Prior antecedentis pars, nam posterior est explorata, suadet: fieri nequit, ut apprehensio rem aliquam euidenter proponens sit necessario coniuncta cum illius assensu, eumque rapiat, & non sit impossibilis cum opposito dissensu: at habet eam necessariam coniunctionem cum assensu, & ad illum præbendum reuera intellectum cogit, ut pulchre docet Cicero lib. 1. academ. quæst. *crenim necesse est, ut lancea in libra ponderibus impositis deprimi, sic animum perspicuis cedere: nam quomodo non potest animal vllum non appetere id, quod accommodatum ad naturam appareat, (Græci id *ὀρεῖσθαι* appellant) sic non potest obiectam rem perspicuam non approbare.* Huc etiam faciunt egregia illa sancti Patris nostri Ignatii verba in Epistola de obedientiæ virtute; *quæ vis animi, (nimirum intellectus) tamen non ea, quæ voluntas pollet, libertate prædita est, atque ipsa natura fertur eius assensus in id, quod*

sibi veri speciem præbet, tamen multa in rebus, in quibus videlicet cognita veritatis euidencia vim illi non infert, potest voluntatis pondere in hanc potius, quam in illam partem inclinari. Respondeo, apprehensionem euidentem rei opponi in eodem intellectu cum eius dissensu, at non immediate, sed mediante assensu, quem infert: nobis autem sermonem esse de oppositione non remota, & impropria, sed immediata, & propria in definitione tradita. Respondeo secundo, apprehensionem euidentem huius principij v. g. quodlibet est, vel non est, etiam si sit impossibilis cum eius dissensu immediate quidem, & seorsim ab assensu illato, eoque, saltim diuinitus, impedito, nihilominus eam non esse impossibilem cum alia apprehensione ineuidenti, concipiente, non quodlibet esse, vel non esse, veluti, si quis simul has voces audiat & earum significationem apprehendat: quocirca apprehensio quantumlibet euidentis haud est impossibile cum alio actu sui generis, & imperfectæ, ac simplicis representationis; propositio vero cum aliquo alio actu sui generis non cohæret, in eodem intellectu: ita ergo si explicetur oppositio, & impossibilitas, definitio à nobis per eam tradita in apprehensionem euidentem non conveniet.

Obijciens tertio: reuelet Deus Petro, per iudicium aliquod ei inspiratum, & essentialiter verum, nullam ei apprehensionem simplicem inesse: quæ enim in hac reuelatione contradictio? tum si; nulla apprehensio simplex etiam diuinitus componi potest cum hoc iudicio, alias illud falsum redditura, adeoque omnis est cum eo prorsus impossibilis, & tamen nulla est iudicium, seu propositio: huius ergo definitio per impossibilitatem tradita aliis à definito competit, ac proinde est vitiosa. Verum superioris argumenti secunda solutio huc accommodari potest: quamuis enim apprehensio quævis sit impossibilis cum præfato iudicio, non tamen cum alio actu simplici, ac sui generis. Deinde si reuelatio illa est qualitas absoluta, & potis esse in alio supposito v. g. Paulo, sane in eo posita, eique de eodem obiecto facta, componi posset cum quacunque apprehensione simplici, abique vllò veritatis suæ dispendio, aut etiam periculo, ut intuenti constabit. Tertio, impossibilitas illa cuiusvis apprehensionis cum prædicto iudicio, non tam ex modo tendendi illius, quam ex huius speciali natura, & essentiali veritate nascitur; aliqui profectò quævis apprehensio non cum eo iudicio tantum, sed cum omni impossibilis esset, quo nihil falsius: Atque hoc satis, superque est, ne conveniat in simplicem apprehensionem nostra propositionis definitio, ut illam eius particulam penultimam, *ex diverso modo tendendi*, paulo attentius expendens comperies.

Obijciens quartò, actum alium, cum quo opponitur in eodem intellectu propositio, haud esse posse, nisi propositionem aliam, haud apprehensionem simplicem, & meram: ubi ergo definitur propositio per eiusmodi oppositionem, nulla sit eius ab inferiorum multiplicitate abstractio, sed potius velut multiplex, & alia, atque alia exprimitur: hoc autem non videtur admodum verisimile, sicut enim definitur ratio communis hominis, v. g. & alia quævis proptèr vna, & ab inferioribus suis abstracta, quidni etiam ratio communis propositionis? Respondeo, imprimis, licet oppositio per quam est definita propositio, non sit, nisi eius cum alia propositione: at hoc in illius definitione à nobis tradita non exprimi adeoque, nec multiplicitatem inferiorum cum abstractione, & unitate propositionis in commune repugnantem.

pugnantem. Sic definita causa hunc in moeum, est principium per se influens esse in aliud, nulla eo ipso causarum multiplicitas distinguitur, quia tametsi aliud, respectu cuius causa definitur, eiusque correlatiuum reuera sit etiam ulterius causa alicuius alterius (est enim necessario ens, quod autem ens, ad necessario causatiuum alicuius, si non efficienter, at certe finaliter, formaliter, aut materialiter) ceterum hoc non exprimitur in definitione causae, sed tantum, quod eiusmodi aliud sit effectus, & causa terminus: quanquam ergo actus alius, cum quo definitur, impossibilis propositio in communi debeat reuera esse etiam propositio, hoc tamen in ea definitione exprimi non est necesse: non expressum autem vnitati, & abstractioni rationis definita nullum praedictum importabit. Respondeo secundo, actum alium, cum quo definitur impossibilis propositio, non tantum esse reipsa, & ante opus intellectus propositionem aliam, verumetiam apprehensionem simplicem interdum: quid enim verat, iudicium aliquod eius esse perfectionis, ut non dissensum modo, sed quamuis etiam apprehensionem contrariam fuget, & expellat? licet de diuerso quaelibet apprehensio, vel quoad eius est cum illomet iudicio vel absolute cum alio non tanta perfectione praedito componi queat. Ex hoc ergo titulo, ut omittam alios, neququam exprimitur in definitione causae, causarum multiplicitas, & distinctio: quo pacto quia filius, etsi ut plurimum pater alterius esse possit, non tamen semper, ut cernere datur in secunda triados persona, quae filius est non tamen pater, ideo pater in communi respiciens filium velut à se distinctum, & relationis suae terminum, nihilominus ab omni patrum multiplicitate abstrahit, estque ratio prorsus vna, haud secus, atque homo, & quauis alia.

Denique obieci, in Deo esse propositiones, & iudicia, & tamen in eo nullā esse oppositionē vnus actus cū alio, haud enim alio, atque alio actu, sed vnicō, & indiuisibili cuncta intelligit: perperā ergo per talem oppositionem definita est à nobis propositio in communi. Respondeo, oppositionem, per quam est à nobis explicata propositionis natura, esse illius cum alio actu re, aut ratione distincto; pluralitatem autem actuum ratione distinctorum in Deo etiam locum habere: Deinde secundo; transeat, oppositionem, de qua loquimur, ita intelligendam esse, ut sit vnus actus cum alio realiter distincto; quid inde non ex eo profecto in propositionem diuinā mentis conuenire nequit: nam, si in illa non est alius, aliusque actus realiter loquendo, quauis ergo illius propositio est impossibilis cum actu quocunque realiter distincto, ne videlicet ea pluralitas realis actuum, Deo compositionem, & imperfectionem affingat.

TRACTATUS II.

De variis speciebus veritatis compositae, siue propositionis.

CAPVT I.

Propositio multifariam diuiditur.

Rimò in eam, quae est differendi, siue dialecticam; atque in demonstratiuam. Propositio
P. Lyncei Philosophiae Tom. I.

dialectica in quærente est mera interrogatio contradictionis; ac proinde omnis veritatis, & falsitatis expers: at in ratiocinante est sumptio eius partis, quæ apparet verisimilis, ac probabilis; & velut talis est concessa ab eo, cum quo instituitur disputatio demonstratiua est acceptio alterius partis contradictionis in materia necessaria ac per se nota: de quibus vide Aristotelem lib. 1. prior. cap. 1. Rursus propositio, alia est strictissima, videlicet sola maior syllogismi: alia stricta quidem, & propria; sed non tantumdem, scilicet quauis alia, siue sit minor syllogistica, siue conclusio, siue sit prorsus extra syllogismum omnem: utroque enim modo sumi propositionem testes sunt ut alios omittam, nostri Conimbricenses super textum eius libri primi, capitique primi priorum.

Uterius propositio dissecari consuevit in affirmatiuam, & negatiuam, quæ à Cassiodoro in dialectica, & Isidoro lib. 2. orig. cap. 26. & aliis dissident dedicatiua, & abdicatiua. Hanc autem diuisionem esse non vniuocam, sed analogam docent Alexander Aphrodis. Burana lib. 1. prior. cap. 1. quoniam, inquit, affirmatio, est prior negatione: ubi autem reperitur prius, & posterius, ibi visitur analogia; ut patet in substantia, & accidenti, Deo, & creaturis, contemplatione entis: ergo, &c. Minorem supponunt adducto exemplo probatam. Maiorem probant hunc in modum: obiectum affirmationis, videlicet rem esse obiectumque negationis; scilicet rem non esse, ita instituta sunt, ut illud genere suo sit prius, quam hoc: quanquam enim in rebus creatis prius sit eas non esse, quam esse; at esse latissime fustum, & prout se extendit ad creatorem, eumque comprehendit, prius est, quam non esse; nam quidquid non est in rerum natura, caret existentia, censeturque non esse, dependenter utique à Deo nolente, illud ex nihilo, seu non esse ad esse transferri. Ceterum verius est, prædictam diuisionem esse vniuocam. Ita B. Thomas opusc. de enunciat. cap. 6. Ammonius 1. de interpret. c. 4. Porphy. & Philopon. lib. 1. prior. c. 1. & Simplicius atque Recēiores communiter. Probatur autem primo, quia affirmatio est verè, & propriè propositio, necnon etiam negatio: conueniunt ergo vniuocè in ratione propositionis: haud secus ac Petrus v. g. & Paulus in ratione hominis, propter id quod vterque est verè, & propriè homo. Secundo: eadem propositio potest esse affirmatiua, & negatiua respectu diuersorum, veluti hæc: Petrus currit, & Paulus currit: sicut ergo affirmatio, & negatio conueniunt per identitatem, & indistinctionem realem, ita etiā per similitudinem, & vniuocationem, si cuius vspiam est momenti argumentatio à maiori ad minus. Tertio & obiter fit satis argumento contrario: tametsi affirmatio sit prior negatione, & hæc illa posterior: atque hoc diuersæ opinionis auctoribus concedatur ex abundanti, inde tamen nihil concludi potest aduersus vtriusque vniuocationem; cum probabilius sit, substantiam & accidens, creatorem, & creaturas vniuocè conuenire in ratione entis, quam tamen nisi prius, & posterius, & cum inæqualitate quadam non participant: de quo in metaphysica. Tandem: licet esse sit prius, quam non esse, & hoc posterius illo, hinc neququam sit, eandem prioritatem, & posterioritatem admittendam esse inter affirmationem, & negationem: tum quia non sunt harum obiecta, videlicet singula singularum, ut in prioris sententiæ fundamento assumitur satis ex vano: nam affirmatio multoties respicit non esse, siue carentiam: ut si dicas, nunc datur carentia Antichristi: & negatio etiam multoties esse rei, siue eius existentiam: veluti